

УДК 331.2: 336.733:336.221: 657.6(043.3)

А. П. Макаренко,

д. е. н., професор кафедри обліку, аналізу оподаткування та аудиту,

Інженерний навчально-науковий інститут ЗНУ, м. Запоріжжя

ORCID ID: 0000-0002-9576-928X

О. І. Зарубежнова,

магістрант кафедри обліку, аналізу, оподаткування та аудиту,

Інженерний навчально-науковий інститут ЗНУ, м. Запоріжжя

ORCID ID: 0000-0002-9745-3094

DOI: 10.32702/2306-6792.2021.1—2.20

УДОСКОНАЛЕННЯ ОПОДАТКУВАННЯ, ОБЛІКУ ТА ПОДАТКОВОЇ ЗВІТНОСТІ НАРАХУВАННЯ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ В ЛОМБАРДАХ

A. Makarenko,

Doctor of Economic Sciences, Professor of the Department of Accounting and Auditing,

Engineering Educational and Scientific Institute of Zaporizhzhia National University

O. Zarubezhnova,

Master's student of the Department of Accounting, Analysis, Taxation and Audit,

Engineering Educational and Scientific Institute of Zaporizhzhia National University

IMPROVEMENT OF TAXATION, ACCOUNTING AND TAX REPORTING PAYROLL IN THE PAWNSHOPS

Підприємства сьогодні працюють у складній економічній ситуації, для якої характерна жорстка конкуренція, боротьба за якість та високий рівень професіоналізму робочої сили.

У сучасних умовах, проблема оподаткування, обліку та податкової звітності заробітної плати є актуальною, а розрахунок заробітної плати є дуже відповідальною та кропіткою роботою, яку треба виконати за короткий термін між отриманням інформації про відпрацьований час або виконану роботу та виплатою заробітної плати працівнику. Тож вчасно отримана інформація та правильне планування робочого процесу полегшить роботу бухгалтера.

Саме необхідність удосконалення обліку нарахування заробітної плати працівників фінансових установ і спонукала авторів до розробки практичних заходів та пропозицій щодо удосконалення оподаткування, обліку та податкової звітності заробітної плати в ломбардах, що і стало метою цієї статті.

Основними завданнями авторів стали: вивчення методологічних аспектів з обліку, оподаткування та податкової звітності нарахування заробітної плати; надання пропозицій щодо удосконалення оподаткування, обліку, податкової звітності нарахування заробітної плати в фінансових установах.

Розробляючи пропозиції щодо удосконалення оподаткування, обліку та податкової звітності заробітної плати в ломбардах, треба дотримуватися системного підходу, який забезпечить його найбільшу результативність. Для ефективно організації оплати праці необхідна збалансованість та правильне планування роботи персоналу бухгалтерії.

Застосування на практиці запропонованих рекомендацій з удосконалення оподаткування, обліку та податкової звітності нарахування заробітної плати в ломбардах сприятиме підвищенню ефективності управлінських рішень щодо використання порядку нарахування та оподаткування заробітної плати суб'єктами господарювання. Запропонована модель аналітичного обліку розрахунків за виплатами працівникам дозволить підвищити ефективність взаємодії різних користувачів інформації та відображення достовірної інформації в фінансовій звітності підприємства.

Today, enterprises operate in a difficult economic situation which is characterized by stiff competition, the struggle for quality and the high level of professionalism of the workforce.

In modern conditions, the problem of wages is relevant and the calculation of wages is a very responsible job that needs to be done for the short period between the provision of information and the payment to the employee. So, in advance prepared accounting will save time.

The purpose of the article is to develop proposals for improving taxation, accounting and tax reporting on the calculation of wages in pawnshops, taking into account the latest changes in the legislation of Ukraine.

The object of research is the process of taxation, accounting and tax reporting on payroll. The subject of research is theoretical and methodological approaches to improve taxation, accounting and tax reporting on payroll.

The main task of the author is: to study the methodological aspects of accounting, taxation and tax reporting of wages; providing proposals for improving taxation, accounting, tax reporting of wages in financial institutions.

It is the need to improve the accounting of salaries of employees of financial institutions and prompted the authors to develop practical measures and proposals to improve the taxation, accounting and tax reporting of wages in pawnshops.

When developing proposals for improving the taxation, accounting and tax reporting payroll in pawnshops, it is necessary to adhere to a systematic approach that will ensure its highest efficiency will determine the rationality of control activities.

The practical implementation of the proposed recommendations for improving the taxation, accounting and tax reporting payroll in pawnshops, will help to increase the effectiveness of management decisions regarding the use of the procedure of accrual and taxation of salaries by economic entities. The proposed model of analytical accounting of payments to employees will increase the efficiency of interaction of different users of information and display reliable information in the financial statements of the enterprise.

Ключові слова: аванс, заробітна плата, ломбард, облік, оподаткування, податкова звітність, премії, система оплати праці, форми оплати праці.

Key words: advance, salary, pawnshop, accounting, taxation, tax reporting, premium, system of payment of labour, form of payment of labour.

ВСТУП

Заробітна плата є важливим джерелом задоволення матеріальних і духовних потреб працівників підприємства, а зобов'язання з оплати праці є одним з видів поточних зобов'язань за розрахунками. Облік цього виду поточних зобов'язань є трудомістким та потребує особливої уваги працівників облікового апарату підприємства.

Правове визначення заробітної плати дає стаття 1 Закону України "Про оплату праці" [15]. Сутність заробітної плати допомагає визначити склад об'єктів організації обліку, серед яких основними є кількість відпрацьованого робочого часу, обсяги виробітку, рівень складності виконуваних операцій тощо [7].

Особливістю правового регулювання оплати праці є те, що воно здійснюється широкою системою нормативно-правових актів, прийнятих органами різних рівнів, за участю трудових колективів і профспілкових організацій [33]. Звітна документація з обліку заробітної плати працівникам є складовою частиною загальної форми звітності підприємств, тому оплата праці — один із найважливіших показників соціального, економічного та демографічного стану країни [33].

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблемні питання оподаткування, обліку та податкової звітності нарахування заробітної плати в ломбардах досліджували у своїх роботах багато вітчизняних вчених серед яких: Н.К. Бондарьова [2], І.О. Лепьохіна [4], Л.В. Мельянюкова [8], О.А. Садовніков [13], О.В. Пока-

таєва [12] та багато інших. Проблеми обліку нарахування заробітної плати в сучасних умовах розвитку ринкової економіки, поява нових форм фінансових взаємовідносин, розширення спектра фінансових інструментів вимагають постійного аналізу та оновлення облікового забезпечення в досліджуваній сфері.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є пошук шляхів удосконалення оподаткування, обліку та податкової звітності нарахування заробітної плати в ломбардах.

Розвиток економіки країни безпосередньо пов'язаний із розвитком підприємств, діяльність яких спрямована на одержання прибутку.

Заробітна плата залежить від складності, а також від виконаної роботи, професійних і ділових якостей працівника.

Відповідно до Закону України "Про оплату праці" № 17 від 20.04.1995 року, із змінами, внесеними Законом № 440-ІХ від 14.01.2020 року, заробітна плата — це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором роботодавець виплачує працівникові за виконану ним роботу [15].

Розмір заробітної плати залежить від складності та умов виконуваної роботи, професійно-ділових якостей працівника, результатів його праці та господарської діяльності підприємства [29].

До складу структури заробітної плати входить: фонд основної та додаткової заробітної плати, а також заохочувальні та компенсаційні виплати.

Основна заробітна плата — винагорода за виконану роботу відповідно до встановлених норм праці (норми часу, виробітку, обслуговування, посадових обов'язків). Вона встановлюється у вигляді тарифних ставок (окладів) і відрядних розцінок для робітників та посадових окладів для службовців [15].

Додаткова заробітна плата — винагорода за працю понад установлені норми, за трудові успіхи та винахідливість і за особливі умови праці. Вона включає доплати, надбавки, гарантійні і компенсаційні виплати, передбачені чинним законодавством; премії, пов'язані з виконанням виробничих завдань і функцій [15].

До інших заохочувальних та компенсаційних виплат належать виплати у формі винагород за підсумками роботи за рік, премії за спеціальними системами і положеннями, виплати в рамках грантів, компенсаційні та інші грошові і матеріальні виплати, які не передбачені актами чинного законодавства або які провадяться понад встановлені зазначеними актами норми [15].

В Україні існують та застосовують дві основні форми оплати праці: почасову та відрядну.

Система оплати праці — це визначений взаємозв'язок між показниками, що характеризують міру (норму) праці та міру її оплати в межах і понад норми праці, які гарантують одержання працівником заробітної плати відповідно до фактично досягнутих результатів праці (відносно норми), погодженої між працівником і роботодавцем ціною його робочої сили [6].

У свою чергу під формою оплати праці розуміють той чи інший вид систем оплати, згрупований за ознаками основного показника обліку результатів праці при оцінці виконаної працівником роботи з метою її оплати.

Форми оплати праці та їх розподіл зображено на рисунку 1 [6].

Відрядна заробітна плата — це форма, що заохочує збільшення обсягів виробництва продукту. Вона застосовується тоді, коли саме від інтенсивності праці робітника залежить обсяг виробництва і передбачає систему доплат за економію палива, енергії, сировини, матеріалів, за ефективне використання устаткування, за ставлення до праці, за ризик і інше [15].

За погодинної форми заробітної плати мірою праці виступає відпрацьований час, а заробіток працівнику

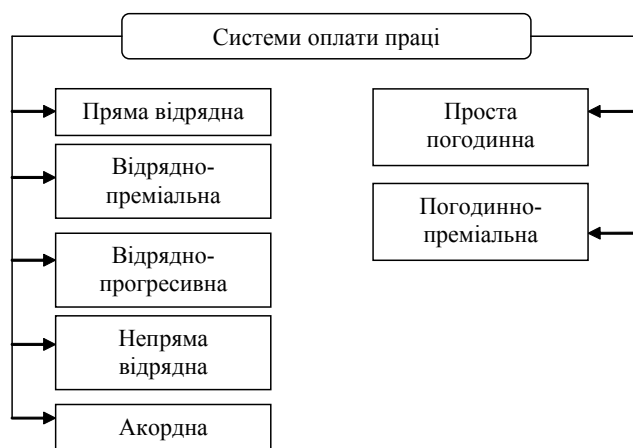

Рис. 1. Системи оплати праці

Джерело: [6].

нараховується згідно з його тарифною ставкою чи посадовим окладом за фактично відпрацьований час [15].

Загалом діюча нормативно-правова база, яка регулює питання оплати праці змінюється, тому методологія [15] обліку нарахування заробітної плати потребує вдосконалення та доопрацювання.

Мінімальна заробітна плата — це законодавчо гарантований розмір оплати праці за виконану працівником місячну (годинну) норму праці. Це саме та планка, нижче якої працівники не мають права продавати свою працю. Оскільки виходячи з її розміру встановлюють-

Таблиця 1. Динаміка мінімальної заробітної плати в Україні за 2015—2020 рр.

Період	Мінімальна заробітна плата					
	Місячна, грн	Збільшення, грн	Збільшення, %	Погодинна, грн	Збільшення, грн	Збільшення, %
1	2	3	4	5	6	7
2020 рік						
з 01.09.2020	5000,00	277,00	5,86	29,20	0,89	3,14
з 01.01.2020	4723,00	550,00	13,18	28,31	3,18	12,70
2019 рік						
з 01.01.2019	4173,00	450,00	12,09	25,13	2,72	12,14
2018 рік						
з 01.01.2018	3723,00	523,00	16,30	22,41	3,07	15,90
2017 рік						
з 01.01.2017 по 31.12.2017	3200,00	1600,00	100	19,34	9,75	101,70
2016 рік						
з 01.12.2016 по 31.12.2016	1600,00	150,00	10,30	9,59	0,90	10,40
з 01.05.2016 по 30.11.2016	1450,00	72,00	5,20	8,69	0,40	4,80
з 01.01.2016 по 30.04.2016	1378,00	160,00	13,10	8,29	1,00	13,70
2015 і раніше						
з 01.09.2015 по 31.12.2015	1218,00	71,00	6,20	7,30	0,42	6,10
з 01.12.2013 по 31.08.2015	1147,00	13,00	1,10	6,88	0,08	1,20

Джерело: розраховано авторами за даними [15].

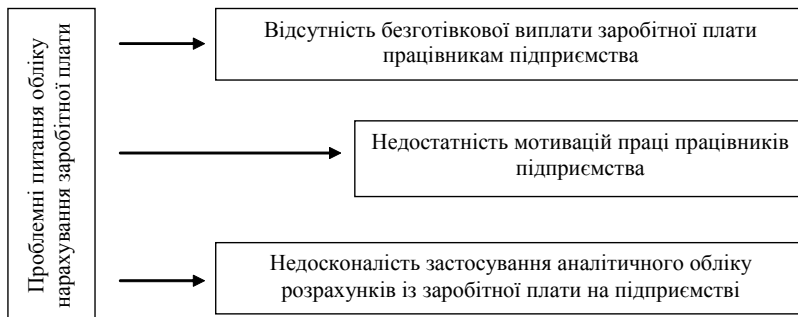

Рис. 2. Основні проблеми обліку нарахування заробітної плати на підприємстві

Джерело: розробка авторів.

Таблиця 2. Проєкт обліку нарахування заробітної плати в ломбардах

Складові частини	Зміст
Загальні положення	Законодавчі і нормативні документи з обліку нарахування заробітної плати
Облік відпрацьованого робочого часу	Організація табельного обліку. Використання показників табеля в оперативному, статистичному і бухгалтерському обліку
Облік виробітку	Складання робочих інструкцій по заповненню документів і розробка графіків документообігу
Організація узагальнення заробітної плати	Організація аналітичного обліку заробітної плати і розрахунків за нею у розрізі кожного працівника. Організація накопичення і групування показників первинних документів за видами, формами оплати праці
Виплати заробітної плати	Визначення термінів і способів виплати заробітної плати, вибір регістрів обліку
Роботи апарату бухгалтерії з обліку нарахування заробітної плати	Складання посадових інструкцій, індивідуальних і структурних графіків

Джерело: [6].

ся тарифна ставка першого тарифного розряду працівників і мінімальний посадовий оклад. Саме вона визначає диференціацію оплати праці. Згідно із Законом України "Про оплату праці" [15], її розмір не може бути нижчим від прожиткового мінімуму для працездатних осіб, динаміку мінімальної заробітної плати за останні 5 років (з 2015 року по 2020 рік) наведено в таблиці 1.

Дані таблиці 1 свідчать про те, що мінімальна заробітна плата в Україні у 2020 році в порівнянні з 2015 роком зросла на 5,86% (щодо місячної оплати праці) та на 3,14% (щодо погодинної оплати праці).

Облік нарахування заробітної плати є одним із найскладніших у системі обліку на підприємствах, ведення якого є обов'язковим. Тому правильно підібрана форма і система оплати праці сприятиме підвищенню результатів виробництва, оптимальному поєднанню інтересів найманого працівника і власника.

Основні проблеми обліку нарахування заробітної плати, зображені на рисунку 2.

Облік нарахування заробітної плати має бути організовано так, щоб підвищити продуктивності праці, зміцнити трудову дисципліну, підвищити якість виробництва продукції, виконання робіт і послуг.

Для раціонального обліку нарахування заробітної плати в ломбардах необхідно забезпечити певні передумови [9]:

- сучасну оптимальну організацію і технологію виробництва;
- наявність висококваліфікованих бухгалтерів та сучасної комп'ютерної техніки;
- детальне планування праці та заробітної плати.

Положення з обліку нарахування заробітної плати в ломбардах складається з таких частин: загальні положення; облік відпрацьованого робочого часу; облік виробітку; організація узагальнення заробітної плати; виплати заробітної плати та роботи апарату бухгалтерії, наведені в таблиці 2.

Системи оплати праці відображають способи встановлення залежності розміру заробітної плати працівника від кількості і якості витраченої ним праці за допомогою сукупності показників, які відображають результати праці і фактично витрачений час [6].

Особливістю обліку нарахування заробітної плати в ломбардах як і в інших підприємствах є необхідність суворого дотримання термінів виплати заробітної плати, передбачених Колективним договором.

Одним із можливих напрямів удосконалення обліку нарахування заробітної плати працівників є підвищення їх матеріальної зацікавленості.

Мотивація працівників підвищується, якщо вони бачать, як досягнення цілей підрозділу й організації допомагає їм у досягненні їхніх власних цілей, а також якщо вони попередньо поінформовані про те, що вони повинні робити, щоб одержати винагороду. Успішний вплив на трудову мотивацію персоналу неможливий без регулярного зворотного зв'язку у вигляді [4] оцінювання ефективності цих впливів.

У загальному розумінні мотивація — це сукупність рушійних сил, що стимулюють людину до виконання визначених дій. Ці сили можуть мати як зовнішнє, так і внутрішнє походження і змушувати людину свідомо або несвідомо

мо робити ті або інші вчинки [1].

Відношення до праці характеризується прагненням (або відсутністю прагнення) людини максимально виявляти свої фізичні та духовні сили, використовувати свій досвід і знання, здібності для досягнення визначених кількісних і якісних результатів праці. Воно виявляється в поведінці, мотивації й оцінці праці [6].

Методи поліпшення мотивації праці слід поділити на матеріальні і нематеріальні, які наведені в таблиці 3 [1].

Безумовно, мотиваційний механізм оплати праці є важливим, але постійне підвищення рівня оплати праці не сприяє як підтримці трудової активності на належному рівні, так і зростанню продуктивності праці [6].

Інший вид мотивації — такий вид мотивації, котрий вимагає порівняно невисоких витрат протягом року на одного працівника, проте підвищує статус організації в очах персоналу, оскільки працівник бачить турботу про себе з боку керівництва. Крім того, такий вид додаткової мотивації, як медичний огляд дозволяє економити на лікарняних, а потім і на виплатах з інвалідності (уже на рівні держави) [1].

До нематеріальних методів поліпшення мотивації відноситься вдосконалення організації праці: постановка цілей, розширення трудових функцій, збагачення праці, виробнича та професійна ротація, гнучкий графік роботи, поліпшення умов праці [6].

Розширення трудових функцій — це внесення різноманітності в роботу персоналу, тобто збільшення числа операцій, які виконуються одним працівником. У результаті подовжується робочий цикл у кожного працівника, зростає інтенсивність праці [4].

Збагачення праці — це надання людині такої роботи, яка давала б можливість зростання творчості, відповідальності, самоактуалізації, включення в його обов'язки деяких функцій планування і контролю за якістю основної, а інколи і суміжної діяльності [4].

Поліпшення умов праці — найгостріша проблема сьогодення [4].

Інший спосіб нематеріального стимулювання — вдосконалення культури: формування місії організації, визначення принципів формування стосунків із внутрішнім і зовнішнім середовищем організації, визначення особових компетенцій і моделей поведінки, стимулюван-

Таблиця 3. Матеріальні та нематеріальні види мотивації

Матеріальна мотивація включає:	Нематеріальна мотивація включає:	Інший вид мотивації — це соціальні вигоди:
1	2	3
Заробітну плату	Подарунки	Безкоштовні медичні огляди
Регулярні грошові премії з нагоди певних подій (ювілей служби, різноманітні державні та релігійні свята)	Відкритість і постійний діалог керівництва з персоналом; інші види мотивації	Безкоштовний відпочинок під час відпустки
Нерегулярні грошові премії з нагоди певних подій у житті працівника (ювілей, народження дитини, певні досягнення у роботі)	Навчання	Можливості для оздоровлення і заняття спортом
Інші грошові виплати (відсотки від підписаних контрактів, гонорари)	Корпоративні святкування	

Джерело: [1].

ня праці відповідно до внутрішніх мотивів і потреб співробітників [1].

Навчання за кошти підприємства є одним з найважливіших моментів у системі мотивації працівників. Таке навчання часто пов'язують з відпочинком. Працівник отримує можливість відійти від щоденної робочої рутини, отримати нові знання, новий мотиваційний заряд. Під час мотиваційних тренінгів працівники компанії більше спілкуються між собою неформально, що сприяє зближенню та формуванню командного духу. Підприємство у свою чергу отримує кадри підвищеної кваліфікації [1].

Ще одним видом мотивації є проведення корпоративних святкувань, під час яких відбувається зближення трудового колективу. На таких святкуваннях обов'язкова присутність керівництва. Адже у неформальній ситуації простіше спілкуватися. Працівники тоді відчують, що керівник і вони належать до єдиної команди. На думку керівників багатьох фінансових установ України, такі мотиваційні заходи найбільше зближують людей у колективі [27].

Для підвищення результативності діяльності працівників система управління персоналом повинна працювати на підвищення ефективності праці.

Ще одним із удосконалень обліку заробітної плати є виплати в безготівковій формі.

Грошові розрахунки можуть набирати як готівкової, так і безготівкової форми, але перевагу набирає більш безготівкова форма нарахування заробітної плати. Це пояснюється тим, що використання безготівкових розрахунків дають змогу досягти значної економії витрат на їх здійснення.

Безготівкові розрахунки — це грошові розрахунки, які здійснюються за допомогою за-

писів на рахунках у банках, коли гроші (кошти) списуються з рахунка платника і перекачуються на рахунок отримувача коштів [28].

На сьогодні багато підприємств перейшли на безготівкову форму виплати заробітної плати своїм працівникам. Тому доречним буде і всім ломбардам України, перейти на безготівкову виплату заробітної плати працівникам.

Також вагомою проблемою обліку заробітної плати є недосконалість застосування аналітичного обліку. Тому пропонується ввести до синтетичного рахунку 66 "Розрахунки за виплатами працівникам" наступні аналітичні рахунки, зображені на рисунку 3.

Від правильного обліку оплати праці залежить повнота і своєчасність розрахунків з працівниками.

Використання в практичній діяльності запропонованої моделі аналітичного обліку заробітної плати дозволить удосконалити методику обліку розрахунків за виплатами працівникам; посилити інформаційну, контрольну й управлінську функції; систематизувати нарахування, облік та видачу виплат працівникам; розширити можливості використання облікової інформації в управлінні; підвищити ефективність аналітичної роботи.

Оподаткування заробітної плати передбачає сплату цілої низки обов'язкових платежів до бюджету та державних соціальних фондів. Їх усього три: податок на доходи фізичних осіб (далі — ПДФО); військовий збір (далі — ВЗ) та єдиний соціальний внесок (далі — ЄСВ).

Саме з заробітної плати працівника сплачуються тільки перші два — ПДФО і ВЗ. ЄСВ нараховується за рахунок витрат підприємства. Однак всі 3 платежі сплачує за працівника підприємство (або підприємець-роботодавець).

Як розкладаються всі ті платежі на нарахування заробітної плати в 23 000,00 грн за тарифною ставкою, в одному з ломбардів України та з урахуванням того, що працівник був у відпустці з 03.08.2020 року по 17.08.2020 року, наведено нижче:

1. Утримання із заробітної плати:

ПДФО (18%) = 4 140,00 грн;

ВЗ (1,5%) = 345,00 грн.

Всього утримань: 4 485,00 грн.

2. Нархування на заробітну плату: ЄСВ (22%) = 5 060,00 грн.

3. Виплачено заробітну плату працівнику:

23 000,00 — 4 485,00 — 345,00 = 18 515,00 грн.

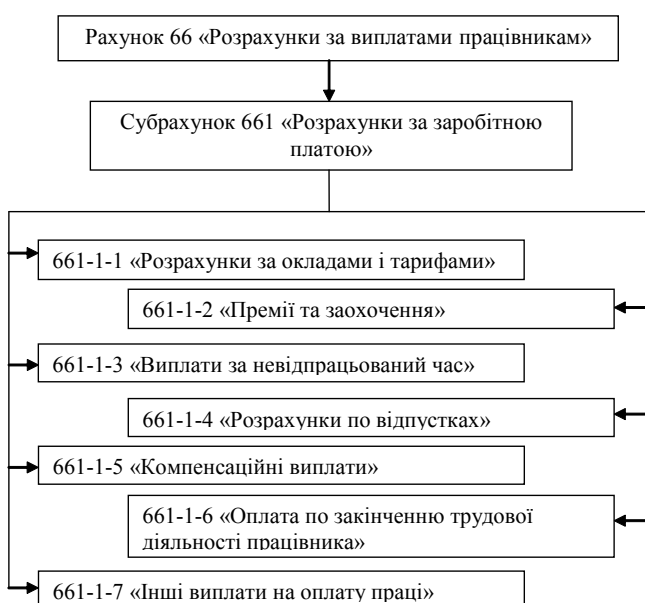

Рис. 3. Удосконалена структура субрахунків з обліку заробітної плати в ломбардах України

Джерело: розробка автора.

4. Сплачено підприємством обов'язкових платежів державі:

4 485,00 + 5 060,00 = 9 545,00 грн.

5. Всього витрати підприємства: (заробітна плата + ПДФО + ВЗ + ЄСВ) = 18 515,00 + 4 140,00 + 345,00 + 4140,00 = 27 140,00 грн.

Працівник від роботодавця отримує 18 515,00 грн, а держава — 9 545,00 грн.

Розрахуємо середньоденний заробіток працівника ломбарду України:

23000,00 грн ÷ (366-11) = 64,79 грн.

Таблиця 4. Порядок обліку заробітної плати і відпускних

№	Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		Дт	Кт	
1	2	3	4	5
1	Нараховано заробітну плату	93	661-1-1	23000,00
2	Нараховано суму відпускних	471	661-1-4	971,85
3	Нараховано ЄСВ на суму:			
	- заробітної плати	93	651	5060,00
	- відпускних (з 03.08.2020 року по 17.08.2020 року)	471	651	213,81
4	Утримано із заробітної плати			
	- ДФО	661-1-1	641	4140,00
	- ВЗ	661-1-1	642	345,00
5	Утримано із відпускних			
	- ДФО	661-1-4	641	174,93
	- ВЗ	661-1-4	642	14,58
6	Сплачено з суми заробітної плати та відпускних			
	- СВ (23000,00 + 971,85) × 22% ÷ 100%	651	311	5273,81
	- ДФО (23000,00 + 971,85) × 18% ÷ 100%	641	311	4134,93
	- ВЗ (23000,00 + 971,85) × 1,5% ÷ 100%	642	311	359,58
7	Виплачено працівнику з каси підприємства заробітну плату та всю суму відпускних	661-1-1 661-1-4	301	18515,00 782,34

Джерело: розроблено автором.

Розраховуємо суму відпускних:
 $64,79 \text{ грн} \times 15 \text{ к. дн.} = 971,85 \text{ грн.}$

Дані розрахунку занесемо до таблиці 4, з використанням оновленої структури субрахунків обліку заробітної плати.

На основі даного розрахунку можна вивести відсоток, який дозволяє швидко порахувати суму заробітної плати як працівнику, так і бухгалтеру.

Для працівника це дасть змогу зрозуміти, на що слід розраховувати від роботодавця, а бухгалтерові — перевірити свої розрахунки.

Найбільш вагомою проблемою оподаткування заробітної плати є податкове навантаження. Головна причина цього — надмірно високі ставки податків і внесків, які зобов'язані сплачувати працедавці в Україні.

Податкове навантаження на фонд оплати праці становить від 55% до 68%. Це і змушує підприємства шукати можливі шляхи його зменшення [21].

Податкове навантаження на фонд оплати праці складається: як з податкового навантаження на заробітну плату працівника, так і з податкового навантаження на фонд оплати праці підприємства [34].

Податкове навантаження на заробітну плату працівника дає змогу визначити частку утриманих податків і внесків із заробітної плати та розраховується за формулою 1 [24]:

$$\text{ПНЗП} = (\text{УЄСВ} + \text{УПДФО}) \div \text{ЗП} \times 100\% \quad (1),$$

де ПНЗП — податкове навантаження на заробітну плату працівника, %;

УЄСВ — утриманий єдиний соціальний внесок із заробітної плати працівника, грн;

УПДФО — утриманий податок на доходи фізичних осіб із заробітної плати працівника, грн;

ЗП — нарахована заробітна плата, грн

Податкове навантаження на фонд оплати праці підприємства відображає частку сплачених внесків із заробітної плати та розраховується за формулою 2 [24]:

$$\text{ПНФОП} = \text{НЄСВ} \div \text{ФОП} \times 100\% \quad (2),$$

де ПНФОП — податкове навантаження на фонд оплати праці підприємства, %;

НЄСВ — нарахований єдиний соціальний внесок на фонд оплати працівників, грн;

ФОП — фонд оплати праці підприємства, грн.

Усі нарахування і утримання, платниками яких є як працедавець, так і працівник, до бюджету переказує підприємство, яке виплачує заробітну плату, тобто виконує функцію податкового агента.

Працівник підприємства переходить на спрощену систему оподаткування (третьа або

п'ята група платників єдиного податку), надає послуги підприємству та отримує "заробітну плату" у вигляді доходів і сплачує єдиний податок і нарахований єдиний соціальний внесок.

Одним із елементів податкового планування, який дає змогу підприємству зменшити податкове навантаження на фонд оплати праці, оптимізувати витрати та посилити свої конкурентні переваги на ринку, є аутсорсинг.

Аутсорсинг — передача компанією частини її завдань або процесів стороннім виконавцям на умовах субпідряду [17].

Для зменшення податкового навантаження на підприємство використовують дві форми аутсорсингу.

Першою формою аутсорсингу є аутстафінг, що передбачає вивід персоналу за штат підприємства-замовника і оформлення його у штат підприємства-провайдера. Суть аутстафінгу персоналу полягає в тому, що працівники продовжують працювати на попередньому місці роботи і виконувати покладені на них посадові обов'язки в компанії-замовнику, однак функції працедавця виконує компанія-провайдер і несе відповідальність згідно з трудовим і податковим законодавством: нараховує та виплачує заробітну плату й податки і внески [17].

Другою формою аутсорсингу є залучення працівників підприємства-провайдера на тривалий термін. При цьому працівники не входять до штату підприємства і перебувають у трудових відносинах із власне підприємством-провайдером (кадровим агентством) [17].

Основна відмінність між двома формами аутсорсингу полягає в тому, що за першої форми підприємство залучає свій персонал, а за другої — працівників підприємства-провайдера на тривалий термін.

Основними недоліками аутсорсингу є ризик розголошення конфіденційної інформації та загроза банкрутства аутсорсингового підприємства.

Розгляд видів відносин із працівниками та їх вплив на податкове навантаження та витрати підприємства дає змогу зробити висновок, що альтернативним варіантом для ломбардів є виведення за штат працівників.

Таким чином, використовуючи вищезазначені інструменти податкового планування, ломбарди України мають змогу мінімізувати свої податкові платежі та витрати.

На виконання вимог Податкового Кодексу України (далі — ПКУ), платники податків, обсяг контрольованих операцій яких з одним контрагентом перевищує 5 млн грн (без урахування податку на додану вартість), зобов'язані

ПТ «Ломбард «Мідас» ТОВ «РА» і компанія»
ЄДРПОУ _____

ЗАТВЕРДЖУЮ
Керівник _____/П.І.Б.

Довідка про заробітну плату,
нарахувань, утримань та інших заохочувальних та компенсаційних виплат з неї

(П.І.Б. працівника підприємства)
за _____ 20__ року

Посада _____
Оклад (тарифна ставка) _____
Відпрацьовано годин: _____

Одиниця виміру, грн з коп.

Основна заробітна плата	
Додаткова заробітна плата	
Премії та заохочення	
Нарахування	
Індексація	
Відпускні	
Лікарняні	
Інші нарахування	
Всього:	
Утримання	
Податок з доходів фізичних осіб (ПДФО) 18%	
Військовий збір (ВЗ) 1,5%	
Всього:	
Єдиний соціальний внесок	
ЄСВ 22%	
ЄСВ 8,41%	

Довідку склав _____ (підпис) _____ (прізвище, ініціали)

Довідку перевірів _____ (підпис) _____ (прізвище, ініціали)

Довідку отримав _____ (підпис) _____ (прізвище, ініціали)

Дата складання _____

Рис. 4. Запропонована оновлена форма документу по заробітній платі працівників ломбардів України

Джерело: розроблено автором.

подавати звіт про контрольовані операції за звітний календарний рік центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову і митну політику, до 1 травня року, що настає за звітним, засобами електронного зв'язку в електронній формі з дотриманням вимог закону щодо електронного документообігу та електронного цифрового підпису [31].

Податкова звітність є елементом інфраструктури ринкової економіки, засобом комунікації — змогою підприємства співпрацювати з державою і, загалом, однією зі стадій виконання суб'єктом господарювання своєї діяльності [17]. Оскільки без вчасно та якісно сформованої, поданої інформації управління підприємством є неможливим, від правдивості та достовірності звітностей суб'єктів господарювання залежить своєчасність та повнота виконання зобов'язань перед державою та контроль за діяльністю [23].

Нарахування та виплата заробітної плати супроводжується використанням таких документів: табель обліку використання робочого часу; штатний розпис; відомість нарахування заробітної плати; різноманітні спеціалізовані розрахунки пов'язані з заробітною платою.

Така кількість документів доречна і зручна в використанні бухгалтером в своїй роботі та попри все займає багато часу на заповнення, зіставлення тощо. Тому було б корисним запропонувати оновлену форму документу по заробітній платі працівників в ломбардах України з відображенням нарахувань та утримань, відпускних, аліментів, лікарняних, основної та додаткової заробітної плати тощо, зображено на рисунку 4. Запропонована довідка про заробітну плату, нара-

хувань, утримань та інших заохочувальних та компенсаційних виплат з неї надасть змогу працівникам підприємства бачити свої доходи, відпрацьований час, та що з них утримують.

Ломбарди України зобов'язанні подавати звітність і сплачувати ЄСВ, згідно Закону України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування" від 08.07.2010 року, із змінами внесеними Законом від 14.07.2020 року № 786-IX [20] та податковий розрахунок за формою № 1ДФ, згідно з Наказом Міністерства фінансів України "Про затвердження форми Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь фізичних осіб, і сум утриманого з них податку (форма № 1ДФ) та Порядку заповнення та подання податковими агентами Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь фізичних осіб, і сум утриманого з них податку" від

Додаток
до Порядку формування та подання
звіту ЄСВ та форми №1ДФ

Відмітка про одержання (штамп контролюючого органу)

(податковий номер юридичної особи (податковий номер або серія та номер паспорта* самозайнятої фізичної особи))

Звіт за місяць _____ рік

Податковий розрахунок
сум доходу, нарахованого (сплачено) на користь фізичних осіб, і сум утриманого з них
податку та суми нарахованого єдиного соціального внеску

(найменування юридичної особи чи прізвище, ім'я та по батькові самозайнятої
фізичної особи)

(податкова адреса юридичної особи чи самозайнятої фізичної особи)

№	Перелік нарахувань	Сума, грн (з коп.)
1	Нарахування ЄСВ 22%	
2	Нарахування ЄСВ осіб з інвалідністю 8,41%	
3	Податок з доходів фізичних осіб (ПДФО)	
4	Військовий збір (ВЗ)	

Всього: _____
(загальна сума з таблиці переліку нарахувань, сума зазначається словами грн 00 коп.)

Кількість працюючих осіб на підприємстві	
Кількість відпрацьованих годин	
Кількість працівників на лікарняному	
Кількість працівників у відпустці	
Кількість працівників у декретній відпустці	

Керівник _____
реєстраційний номер облікової картки платника податків
та/або серія (за наявності) та номер паспорта*) (підпис) (ініціали та прізвище)

М.П.

Головний бухгалтер _____
реєстраційний номер облікової картки платника податків
(ініціали та прізвище)
та/або серія (за наявності) та номер паспорта*) (підпис)

М.П.

Ця частина заповнюється посадовими особами контролюючого органу
_____ Дата внесення даних до електронної бази податкової звітності
_____ (посадова особа контролюючого органу (підпис, ініціали та прізвище))
_____ Дата перевірки Додатку М.П.

Рис. 5. Запропонована оновлена форма звіту ЄСВ та форма № 1ДФ в ломбардах України

Джерело: розроблено автором.

13.01.2015 року № z0111-15, із змінами внесені Наказом Міністерства фінансів України від 26.05.2020 року № 241 [29] до контролюючого органу за основним місцем обліку, у строки, порядку та за формою, встановленими законодавством.

Тобто підприємства подають дві форми, і тому для удосконалення та спрощення можна запропонувати об'єднати звіт з ЄСВ та форму № 1ДФ в один документ, зображено на рисунку 5.

Таке удосконалення дасть можливість заощадити час як свій, так і співробітника податкового органу.

Загалом податкову звітність можна розглядати, як налагоджену схему дій платника податків і податкового органу щодо складання, ведення і подання документів установленої форми, в яких буде відображена інформація про результати діяльності платника податків, майновий стан, і зафіксовано процес обчислення податку і безпосередньо сума, яку суб'єкт господарювання повинен сплатити до бюджету [34].

Задля того щоб особа, яка відповідає за подання податкової звітності, діяла чітко і відповідно закону, у Податковому кодексі України вказані загальні вимоги до складання та подання податкової звітності [31].

Податкова звітність характеризує стан зобов'язань підприємства, пов'язаних з нарахуванням і сплатою податків та інших обов'язкових платежів. Вона подається до органів податкової служби і позабюджетних фондів.

Будь-яке підприємство в праві вибирати найбільш зручну форму подання податкової звітності, а саме в електронному, паперовому вигляді або через відділення поштового зв'язку.

Нестабільність податкової політики у державі має негативний вплив на правильність нарахування податкових платежів та своєчасність розрахунків підприємства з податковими органами. Тож для будь-якого суб'єкта господарювання важливо сформулювати та подати податкову звітність з достовірними показниками, це важливо не лише для підприємства,

а й для зовнішніх користувачів, тому що точна сплата податків це наша майбутня безпека та наше суспільне задоволення потреб [33].

ВИСНОВКИ

Заробітна плата є і ще тривалий час буде важливим якісним показником економічного господарювання.

Відповідно до Закону України "Про оплату праці" витрати на оплату праці складаються з фонду основної та фонду додаткової заробітної праці, інших заохочувальних і компенсаційних виплат.

Для підвищення ефективності обліку заробітної плати в ломбардах, необхідно дотримуватись установлених термінів всіх видів розрахунків із заробітної плати з працівниками і службовцями фінансової установи. Одним із можливих напрямів удосконалення обліку нарахування заробітної плати працівників є підвищення матеріальної зацікавленості працівників, тобто мотивація працівників до покращення трудової діяльності за допомогою премій, надбавок тощо.

Свою актуальність вже втратила депонована заробітна плата, однак такий вид виплати заробітної плати ще є на багатьох підприємствах. Виплата заробітної плати на банківську карту більш актуальна та сучасна, бо такий вид сплати заробітної плати може економити час працівників та зменшити навантаження на касирів.

Удосконалена структура субрахунків з обліку заробітної плати, дозволить удосконалити методику обліку розрахунків за виплатами працівникам; посилити інформаційну, контрольну й управлінську функції; систематизувати нарахування, облік та видачу виплат працівникам; розширити можливості використання облікової інформації в управлінні; підвищити ефективність аналітичної роботи.

Для зменшення податкового навантаження на фонд оплати праці, а також для оптимізації витрат та посилення конкурентної переваги на ринку, слід використовувати на підприємстві такий елемент податкового планування, як аутсорсинг.

Нарахування та виплата заробітної плати супроводжується використанням багатьох документів, що займає багато часу на заповнення, зіставлення тощо. Тому для заощадження часу авторами запропонована оновлена довідка про заробітну плату, нарахувань, утримань та інших заохочувальних та компенсаційних

виплат з неї надасть змогу працівникам підприємства бачити свої доходи, відпрацьований час, та що з них утримують.

Дотримання термінів подання звітності допоможе уникнути штрафів для підприємства та уникнути підозр, щодо прозорості ведення обліку в організації.

Запропоноване авторами удосконалення стосовно об'єднання двох форм звітності в єдину, оновлену форму — дасть можливість заощадити як час бухгалтеру, так і співробітнику податкового органу.

Література:

1. Собко В.В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: навч. посіб. / В.В. Собко. К.: КНЕУ, 2006. 526 с.
2. Бондарьова Н.К. Розрахунок заробітної плати. Бізнес-бухгалтерія. 2005. № 20/2. С. 112—114.
3. Воронкова Н.А. Форми та системи оплати праці. Податки та бухгалтерський облік. 2016. № 50.
4. Лепьохіна І.О. Теоретичні аспекти формування заробітної плати та її функції. Вісник ЖДТУ. 2011. № 2. С. 76—78.
5. Макаренко А.П., Зарубежнова О.І. Особливості системи податкового та фінансового обліку нарахування заробітної плати: Матеріали круглого столу. "Актуальні проблеми проведення економічних, товарознавчих, будівельних експертиз та правові шляхи їх вирішення": наук. журнал. Запоріжжя, 2020. 154 с.
6. Максимець Ю.В. Заробітна плата як визначальний чинник мотивації праці в ринковій економіці. Науковий вісник НАТУ України. 2008. Вип. 18.10. С. 224—229.
7. Меліхова Т.О., Іванова М.М. Удосконалення обліку та аудиту заробітної плати в казначействі. Ефективна економіка. 2018. № 1. — URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6087> (дата звернення: 16.12.2020).
8. Мельянова Л.В. Удосконалення обліку натуральної оплати праці. Економіка АПК. 2011. № 5. С. 112—116.
9. Герасимчук А.С., Кантаєва О.В. Шляхи вдосконалення обліку оплати праці. Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ, Серія: Економічні науки. 2012. № 12. С. 186—194.
10. Макаренко А.П., Меліхова Т.О., Бескоста Г.М. Фінансовий облік II: навч.-метод. посібник для студ. ЗДІА спец. 6.030509 "ОіА" ден. та заоч. форм навчання ЗДІА. Запоріжжя: ЗДІА, 2014. 288 с.
11. Меліхова Т.О., Єременко М.Р. Концептуальні основи обліку заробітної плати та ана-

лізу податкового навантаження для підвищення рівня фінансової безпеки підприємства. Економічний вісник Донбасу: наук. журнал. 2012. Вип. 1 (27). С. 150—155. Покатаєва О.В., Кошулинська Г.О. Шляхи вдосконалення системи оплати праці на підприємстві. Держава та регіони. 2010. № 3. С. 139—141.

12. Садовніков О.А., Сировой Г.В. Сучасні проблеми обліку розрахунків з оплати праці та удосконалення їх шляхів. Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. 2011. № 8 (162). Ч. 1. С. 76—83.

13. Про Державний бюджет України на 2020 рік: Закон України від 01.01.2020 року № 294-ІХ, із змінами внесені Законом від 04.12.2020 року № 1073-ІХ

14. Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995 р. № 108/95-ВР. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=108%-2F95-%E2%F0>.

15. Іванов Ю.Б., Дорожкіна Г.М., Коновалов Є.І. Оподаткування виплат з оплати праці: навч. посіб. К.: А.С. К., 2008. 320 с.

16. Загородній А.Г., Партин Г.О. Аутсорсинг та його вплив на витрати підприємства. Фінанси України. 2009. № 9 (166). С. 87—97.

17. Меліхова Т.О. Методика аналізу оподаткування підприємствами малого бізнесу. Економіка: проблеми теорії та практики: зб. наук. праць. Вип. 196: в 4 т. Т. IV. Д.: ДНУ, 2004. С. 920—925.

18. Меліхова Т.О. Удосконалення методів аналізу податкового навантаження господарської діяльності підприємства. Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. Кіровоград: КНТУ, 2010. Вип. 17. С. 248—255.

19. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закону України від 08.07.2010 року № 2464-VI, із змінами внесені Законом від 14.07.2020 року № 786-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>

20. Меліхова Т.О., Баришполь К.Ю. Концептуальні основи податкового планування для підвищення рівня фінансової безпеки підприємства. Економічний простір. 2011. № 56/1. С. 230—238.

21. Меліхова Т.О. Методичні підходи до податкового планування податку на додану вартість для формування фінансової безпеки підприємства: Сучасні проблеми реформування економіки в моделі інноваційного розвитку держави: тези доп. наук.-практ. конф. з міжнар. участю 15 листопада 2011 р. Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2011. С. 82—84.

22. Меліхова Т.О. Методичні підходи до податкового планування єдиного соціального внеску підприємства для формування фінансової безпеки: Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: збірник тез доповідей XIV Всеукраїнської науково-практичної конференції: у 2 т. Суми: ДВНЗ "УАБС НБУ", 2011. Т. 1. С. 96—98.

23. Меліхова Т.О. Податкове планування та мінімізація податкових ризиків: Методичні вказівки до виконання практичних та самостійних робіт для студентів ЗДІА спеціальності 8.03050803 "Оподаткування" денної та заочної форм навчання. ЗДІА. Запоріжжя: ЗДІА, 2014. 143 с.

24. Меліхова Т.О., Назаренко О.О. Податкове планування: навчально-методичний посібник для студентів ЗДІА спеціальності 8.03050803 "Оподаткування" денної та заочної форм навчання. ЗДІА. Запоріжжя: ЗДІА, 2013. 171 с.

25. Меліхова Т.О. Обґрунтування принципів податкового планування для підвищення рівня фінансової безпеки підприємства. Економічний форум. 2012. № 1. С. 326—333.

26. Меліхова Т.О. Економічна безпека підприємства: формування, контроль, ефективність: монографія. Херсон: Видавничий дім "Гельветика", 2018. 632 с.

27. Меліхова Т.О., Голубенко С.С. Документування обліку розрахунків за заробітною платою з метою зміцнення інформаційної безпеки підприємства. Складні системи і процеси. 2012. № 1 (21). С. 63—67.

28. Про затвердження форми Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь фізичних осіб, і сум утриманого з них податку (форма № 1ДФ) та Порядку заповнення та подання податковими агентами Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь фізичних осіб, і сум утриманого з них податку: Наказ Міністерства фінансів України від 13.01.2015 року № з0111-15, із змінами внесені Наказом Міністерства фінансів України від 26.05.2020 року № 241. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0111-15>

29. Меліхова Т.О., Єременко М.Р. Удосконалення аналітичного обліку розрахунків за заробітною платою для підвищення якості контролю. Матер. Всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених, аспірантів та студентів "Стан та перспективи розвитку бухгалтерського обліку в Україні", 28 лютого 2013 р.: збір. наук. праць. Ірпінь: НУ ДПСУ, 2013. Ч. 2. С. 105—107.

30. Макаренко А.П., Меліхова Т.О., Подмешальська Ю.В., Чакалова Н.С. Бухгалтерський облік: навч.-метод. посібник. Запоріжжя: ЗДІА, 2018. 602 с.

31. Макаренко А.П., Меліхова Т.О., Чакалова Н.С. Податкове планування та мінімізація податкових ризиків: навч. посібник: рек. вченою радою ЗДІА. Запоріжжя: ЗДІА, 2017. 260 с.

32. Подмешальська Ю.В., Меліхова Т.О., Чакалова Н.С. Бухгалтерський облік: навч.-метод. посібник. Запоріжжя: ЗДІА, 2017. 400 с.

33. Макаренко А.П., Меліхова Т.О., Чакалова Н.С. Теорія і методика документування в обліку та аудиті: навчальний посібник для здобувачів вищої освіти за рівнем бакалавра зі спеціальності 071 "Облік і оподаткування" за денною та заочною формою навчання, Запоріжжя: ЗНУ, 2020. 400 с.

34. Меліхова Т.О., Троян Т.О. Аналіз впливу податкового навантаження на рівень податкової безпеки підприємства. Інвестиції: практика та досвід. 2017, № 20. С. 33—37.

35. Меліхова Т.О., Штепа В.В. Удосконалення оподаткування, обліку та аудиту податку на додану вартість для поліпшення податкового планування. Агросвіт. 2020. № 22. С. 34—42. DOI: 10.32702/2306-6792.2020.22.34

36. Меліхова Т.О., Шарко Д.М. Удосконалення обліку і аудиту розрахунків з покупцями на підприємстві. Інвестиції: практика та досвід. 2020. № 21—22. С. 30—36. DOI: 10.32702/2306-6814.2020.21-22.30

References:

1. Sobko, V.V. (2006), *Bukhhalterskyi oblik v upravlinni pidpryemstvom* [Accounting in business management], KNEU, Kyiv, Ukraine.

2. Bondaryova, N. K. (2005), "Calculation of wages", *Business Accounting*, vol 20/2, pp. 112—114.

3. Voronkova, N. A. (2016), "Forms and systems of remuneration", *Taxes and Accounting*, vol. 50.

4. Lep'okhina, I. O. (2015), "Theoretical aspects of wage formation and its function", *ZhSTU Bulletin*, vol. 2, pp. vol 76—78.

5. Makarenko, A. P. and Zarubezhnova, O. I. (2020), "Features of the system of tax and financial accounting payroll", *Materialy kruhloho stolu. "Aktual'ni problemy provedennya ekonomichnykh, tovaroznavchyykh, budivel'nykh ekspertyz ta pravovi shlyakhy yikh vyrishennya"* [Materials of the round table. "Actual problems of conducting economic, commodity, construction examinations and legal ways to solve them"], Zaporozhye, Ukraine.

6. Maksymets', Yu.V. (2008), "Wages as a determinant of labor motivation in a market economy", *Naukovyj visnyk NLTU Ukrainy*, vol. 18.10, pp. 224—229.

7. Melikhova, T. O. and Ivanova, M. M. (2018), "Improvement of accounting and audit of wages in the treasury", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 1, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6087> (Accessed 16 Dec 2020).

8. Meljjankova, L.V. (2011), "Improving the calculation of the natural wage", *Ekonomika APK*, vol. 5, pp. 112—116.

9. Gerasymchuk, L. S. and Kantaeva. O. V. (2012), "Ways to improve payroll accounting", *Youth Scientific Bulletin of the UABS NBU, Series: Economic Sciences*, vol 12. pp. 186—194.

10. Makarenko, A. P. Melikhova, T. O. and Beskosta, H. M. (2014), *Finansovyy oblik II* [Financial Accounting II], ZDIA, Zaporizhzhya, Ukraine.

11. Melikhova, T.O. and Yeremenko, M.R. (2010), "Conceptual bases of the accounting of wages and analysis of a tax load for increase of a level of financial safety of the enterprise", *Ekonomichnyy visnyk Donbasu*, vol. 1 (27), pp. 150—155.

12. Pokataeva, O. V. and Koshulynska, G. O. (2010), "Ways to improve the system of remuneration at the enterprise. State and Regions. scientific and production journal", *Economics and Entrepreneurship*, vol. 3, pp. 139—141.

13. Sadovnikov, O. A. and Syrovoy, G. V. (2011), "Modern problems of accounting for payroll and improvement of their ways", *Bulletin of the Volodymyr Dahl East Ukrainian National University: scientific journal*, vol. 8 (162), no. 1, pp. 76—83.

14. Verkhovna Rada of Ukraine (1995), *Law of Ukraine "On remuneration"*, available at: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=-108%2F95-%E2%F0> (accessed 15 Dec 2020).

15. Ivanov, Y. B. Dorozhkina, G. M. and Konovalov, E. I. (2008), *Opodatkovannia vyplat z opłaty pratsi* [Taxation of payments for wages], AS K, Kyiv, Ukraine.

16. Zagorodniy, A. G. and Partin, G.O. (2009), "Outsourcing and its impact on enterprise costs", *Finance of Ukraine*, vol 9 (166), pp. 87—97.

17. Melikhova, T. O. (2004), "Methods of analysis of taxation of small businesses", *Economics: problems of theory and practice*, vol. 196, no. IV, DNU, Donec'k, Ukraine, pp. 920—925.

18. Melikhova, T. O. (2010), "Improving the methods of analysis of the tax burden of economic activity of the enterprise", *Scientific works of Kirovograd National Technical University. Economic sciences*. KNTU, vol. 17, pp. 248—255.

19. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010), The Law of Ukraine "On the collection and accounting of a single contribution to the obligatory state social insurance", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17> (accessed 15 Dec 2020).
20. Melikhova, T. O. and Baryshpol, K. Yu. (2011), "Conceptual bases of tax planning for raising the level of financial security of an enterprise", *Economic space*, vol. 56/1, pp. 230—238.
21. Melikhova, T. O. (2011), "Methodical approaches to tax planning of value added tax for the formation of financial security of the enterprise", *Suchasni problemy reformuvannya ekonomiky v modeli innovatsijnoho rozvytku derzhavy: tezy dop. nauk.-prakt. konf. z mizhnar. uchastiu* [Modern problems of economic reform in the model of innovative development of the state: thesis add. scientific-practical conf. with international participation], KhNU named after VN Karazina, Kharkiv, Ukraine, November 15, pp. 82—84.
22. Melikhova, T. O. (2011), "Methodical approaches to tax planning of the single social contribution of the enterprise for the formation of financial security", *Problemy i perspektivy rozvytku bankivskoyi systemy Ukrainy: zbirnyk tez dopovidey KHIV Vseukrayins'koyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi: u 2 t. Sumy: DVNZ "UABS NBU"*, [Problems and prospects of development of the banking system of Ukraine: a collection of abstracts of the XIV All-Ukrainian scientific-practical conference: in 2 volumes], vol. 1, SHEI "UABS NBU", Sumy, Ukraine, pp. 96—98.
23. Melikhova, T. O. (2014), *Podatkove planuvannya ta minimizatsiya podatkovykh ryzykiv* [Tax planning and minimization of tax risks], ZDIA, Zaporozhye, Ukraine.
24. Melikhova, T. O. (2013), *Podatkove planuvannya* [Tax planning], ZDIA, Zaporozhye, Ukraine.
25. Melikhova, T. O. and Nazarenko, O. O. (2012), "Substantiation of principles of tax planning to increase the level of financial security of the enterprise", *Economic Forum*, vol. 1, pp. 326—333.
26. Melikhova, T.O. (2018), *Ekonomichna bezpeka pidpryyemstva: formyrovanye, kontrol', efektyvnist'* [Economic security of the enterprise: formation, control, efficiency], Kherson, Ukraine.
27. Melikhova, T.O. and Holubenko, S. (2012), "Documentation of accounting for payroll calculations in order to strengthen the information security of the enterprise", *Skladni systemy i protsesy*, vol. 1 (21), pp. 63—67.
28. Ministry of Finance of Ukraine (2015), Order "On approval of the form of Tax calculation of amounts of income accrued (paid) in favor of individuals and amounts of tax withheld from them (form № 1DF) and the Procedure for filling in and submitting by tax agents Tax calculation of amounts of income accrued (paid)) in favor of individuals, and the amount of tax withheld from them", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0111-15> (accessed 15 Dec 2020).
29. Melikhova, T.O. and Yeremenko, M. (2013), "Improvement of the analytical accounting of wage settlements for improving the quality of control", *Mater. Vseukr. nauk.-prakt. konf. molodykh vchenykh, aspirantiv ta studentiv "Stan ta perspektyvy rozvytku bukhholders'koho obliku v Ukrayini"*, [Mather. Allukr. Sciences-practical. Conf. young adulthood, aspirants, and students "Stan that prospect for the development of the accounting sector in Ukraine"], NU DPSU, Irpin', Ukraine, 28 feb, pp. 105—107.
30. Makarenko, A.P. Melikhova, T.O. Podmeshalska, Y.V. and Chakalova, N.S. (2018), *Bukhhaltersky oblik: navch.-metod. posibnyk* [Accounting: teaching method. manual], ZDIA, Zaporizhzhya, Ukraine.
31. Makarenko, A.P., Melikhova, T.O. and Chakalova, N.S. (2017), *Podatkove planuvannya ta minimizatsiya podatkovykh ryzykiv: navch. posibnyk* [Tax planning and minimization of tax risks: teaching. manual], ZDIA, Zaporizhzhya, Ukraine.
32. Podmeshal's'ka, Yu. Melikhova, T.O. and Chakalova, N.S. (2017), *Bukhhalters'ky oblik: navch.-metod. posibnyk* [Accounting: teaching method. manual], ZDIA, Zaporizhzhya, Ukraine.
33. Makarenko, A.P. Melikhova, T. O. and Chakalova, N.S. (2020), *Teoriya i metodyka dokumentuvannya v obliku ta audyti* [Theory and methods of documentation in accounting and auditing], ZNU, Zaporizhzhya, Ukraine.
34. Melikhova, T.O. and Troyan, O.V. (2017), "Analysis of the impact of the tax burden on the level of tax security of the enterprise", *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, vol. 20, pp. 33—37.
35. Melikhova, T. and Shtepa, V. (2020), "Improving taxation, accounting and auditing of value added tax to improve tax planning", *Agrosvit*, vol. 22, pp. 34—42. DOI: 10.32702/2306-6792.2020.22.34
36. Melikhova, T. and Sharko, D. (2020), "Improving accounting and auditing of settlements with customers at the enterprise", *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, vol. 21—22, pp. 30—36. DOI: 10.32702/2306-6814.2020.21-22.30

Стаття надійшла до редакції 16.12.2020 р.